

Jaunimo įgalinimo Lietuvos savivaldybėse analizė

Ilona Šilalienė

Mykolo Romerio universitetas, Viešojo administravimo magistrė
Mykolas Romeris University, MSc in Public Administration
El. p. ilona.silaliene@gmail.com

Dr. Aušra Šukvietienė

Mykolo Romerio universitetas, Viešojo valdymo ir verslo fakultetas, lektorė
Mykolas Romeris University, Faculty of Public Administration and Business, lecturer
El. p.: ausra.sukvietiene@mruni.eu

Santrauka. Įgalinimas bendrąja prasme mokslinėje literatūroje suvokiamas kaip galios dalyvauti lygiomis teisėmis tam tikruose procesuose sudarymas ir (ar) sąlygų tam sudarymas bei, pastaraisiais dešimtmečiais, siekiant užtikrinti piliečių poreikius atitinkantį ir demokratinį valdymą. Atsižvelgiant į tai, kad jaunimo politika Lietuvoje įgyvendinama laikantis subsidiarumo principų, šiame straipsnyje analizuojama jaunimo įgalinimo situacija Lietuvoje, dėmesį skiriant jų į(si)traukimui sudaromoms sąlygoms bei kylantiems iššūkiams būtent savivaldybių lygmeniu. Straipsnyje, siekiant pagrįsti tiriamo reiškinio problematiką bei apžvelgti ankstesnius tyrimus, atlikta mokslinės literatūros analizė bei, remiantis Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinimo metodikoje nurodytais jaunimo įgalinimo vertinimo kriterijais, atlikta antrinių statistinių duomenų analizė. Siekiant identifikuoti iššūkius, su kuriais susiduriama savivaldybėse, atliktas kokybinis tyrimas – pusiau struktūruotas interviu su pasirinktų savivaldybių Jaunimo reikalų koordinatoriais, atsakingais už jaunimo politikos įgyvendinimą, bei tose savivaldybėse veikiančių jaunimo nevyriausybinų organizacijų atstovais. Atlikti tyrimai leido nustatyti tobulintinas jaunimo įgalinimo savivaldybėse sritis bei priemones, kurios prisidėtų prie palankesnių sąlygų jų dalyvavimui sudarymo. **Reikšminiai žodžiai:** jaunimo įgalinimas, savivaldybė, dalyvavimas, jaunimo politika.

Analysis of Youth Empowerment in Municipalities of Lithuania

Summary. An empowerment in the scientific literature is usually understood as the share of the power with civil society or its groups and/or creation of conditions for them to participate in governance processes with equal rights, in order to ensure the democratic governance that meets the needs of citizens. This article analyzes the situation of youth empowerment at the municipal level in Lithuania, highlighting the conditions for their involvement and the arising challenges since youth policy in Lithuania is implemented in accordance with the principles of subsidiarity.

Seeking to reveal the problematic of the topic and to review previous studies, an analysis of scientific literature was carried out, and also, the analysis of secondary statistical data was carried out based on youth empowerment evaluation criteria set out in the Evaluation Methodology of the Implementation of the Youth Policy. Main issues at municipality level were identified by performing a qualitative study (structure interview) with the Coordinators of youth affairs of selected municipalities, responsible for the implementation of youth policy and representatives of youth non-governmental organizations in these municipalities. The conducted research allowed identifying further necessary improvements for youth empowerment at municipality level and measures that would contribute to creating more favourable conditions for youth participation.

Keywords: youth empowerment, municipality, participation, youth policy.

Received: 27/03/2023. **Accepted:** 17/04/2023

Copyright © Ilona Šilalienė, Aušra Šukvietienė, 2023. Published by Vilnius University Press.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Įvadas

Aktyvesnis jaunimo įtraukimas ir jaunimo dalyvavimas suburiant jaunimą ir viešojo sektoriaus institucijų atstovus siekiant, kad jaunimas prasmingai dalyvautų sprendimų priėmimo procese visais lygmenimis, pabrėžiamas kaip viena pagrindinių jaunimo politikos krypčių tiek Europos Komisijos (2020) patvirtintoje *Europos Tarybos Jaunimo sektoriaus strategijoje 2030*, tiek skirtinguose Lietuvos strateginiuose dokumentuose bei jų įgyvendinimui skirtose programose. Vis dėlto, analizuojant skirtingų šalių praktikas ir esamus iššūkius matoma, jog šioje srityje susiduriama su tokiomis probleminėmis sritimis kaip paties jaunimo neaktyvumas, nepakankamai palankus viešojo sektoriaus institucijų ir (ar) politikų požiūris bei jų dalyvavimui reikalingų išteklių užtikrinimo nepastovumas. Todėl šiame straipsnyje siekiama išanalizuoti, kokia jaunimo dalyvavimo (įgalinimo) situacija yra Lietuvoje ir / ar jų dalyvavimui yra sudaromos palankios sąlygos.

Atsižvelgiant į tai, kad jaunimo politika yra horizontali viešosios politikos dalis bei ji įgyvendinama laikantis subsidiarumo principų, regioninė jaunimo politika ir savivaldybių vaidmuo yra vieni esminių elementų, užtikrinantys efektyvų jos įgyvendinimą ir jaunimo įgalinimą. Jaunimo reikalų agentūros (toliau – JRA) teigimu, jaunimo klausimai turėtų būti sprendžiami įgalinant vietinę valdžią, viešojo sektoriaus atstovus, nevyriausybinės organizacijas ir patį jaunimą. Todėl, analizuojant jaunimo įgalinimą, šiame straipsnyje didžiausias dėmesys skiriamas jų į(si)traukimui ir sąlygų dalyvavimui sudarymui būtent savivaldos lygmeniu.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti jaunimo įgalinimo savivaldybėse situaciją Lietuvoje.

Uždaviniai: 1) aptarti jaunimo įgalinimo viešajame valdyme teorines prielaidas; 2) apžvelgti jaunimo įgalinimui savivaldybėse sudaromas sąlygas Lietuvoje; 3) identifikuoti iššūkius ir priemones, skatinant jaunimo į(si)traukimą savivaldybėse.

Taikomi tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir antrinių statistinių duomenų analizė, apibendrinimo ir sisteminimo metodai, pusiau struktūruotas interviu.

Jaunimo įgalinimo viešajame valdyme teorinės prielaidos

Pilietiniam visuomenės įgalinimui bei poreikiui užtikrinti piliečių įsitraukimą visais valdymo lygmenimis išlieka viena esminių *Gero valdymo* (angl. *Good governance*) sąlygų Europos lygmeniu (Council of Europe, n. d.), svarbu akcentuoti, jog piliečių dalyvavimas valstybės lygmeniu plačiąja prasme gali būti skirstomas į dvi pagrindines kategorijas: 1) piliečių į(si)traukimas ir jų veikla (pvz. lobizmas, protestai ir pan.); 2) piliečių dalyvavimas rinkimuose ir prievolės (pvz., referendumai, mokesčių mokėjimas ar pan.) (Sidor, 2012). Tačiau šiame straipsnyje dėmesys skiriamas būtent jų ne politinio ir (ar) prievolių vaidmeniui, o aktyviam jaunimo į(si)traukimui.

Viešojo valdymo teorijų kontekste piliečių dalyvavimas visų pirma glaudžiai susijęs su demokratinių priemonių naudojimu ir analizuojamas akcentuojant skirtingus jų vaidmenis šiame procese. Tai yra, viešosios politikos formavimas nebėra traktuojamas kaip procesas „iš viršaus į apačią“, o suprantamas kaip įvairių viešojo sektoriaus dalyvių sąveikos rezultatas

(Stumbraitė-Vilkišienė, 2013). Viešojo valdymo tendencijos, sąlygojamos piliečių ir kitų suinteresuotųjų dalyvavimu valdyme, kuria tinklines struktūras ir keičia jų į(si)traukimo mechanizmus. Todėl viešojo sektoriaus organizacijos privalo tapti atviresnės, lankstesnės ir joms būtina valdymo profesionalizacija, siekiant, jog biurokratai būtų ne tik siauros srities, kurioje veikia, ekspertai, bet ir profesionalūs vadovai/vadybininkai, orientuoti į piliečių/klientų poreikius. Dėl to viešojo sektoriaus modernizavimas gali būti suvokiamas kaip tarpinstitucinis bendradarbiavimas, siekis užtikrinti savalaikį informacijos prieinamumą, žinių sklaidą, veiklos procesų skaidrumą, tiesioginį piliečių dalyvavimą valdyme bei institucijų atvirumą ir atskaitingumą piliečiams (Šukvietienė, 2018).

Dalyvavimo svarbą bei kuriamą pridėtinę vertę viešajame valdyme pažymi ir tarptautinės organizacijos, pvz., EBPO (2020, cit. iš Šaparnienė ir kt., 2021, p. 3) atlikti tyrimai leidžia teigti, jog piliečių dalyvavimas skatina dialogą tarp visuomenės ir vietos valdžios bei padeda spręsti bendruomenės problemas ir užtikrinti, kad priimant politinius ir strateginius sprendimus būtų atsižvelgiama į visuomenės nuomonę, būtų priimti įrodymais grįsti sprendimai, paaiškinamas jų turinys ir pasiektas konsensusas bei kita. Labai svarbu, kad piliečių įtraukimas ugdo tarpusavio pasitikėjimą, formuoja atsakomybės jausmą ir leidžia institucijoms užsitikrinti visuomenės paramą.

Vadovaujantis S. R. Arnstein (1969) išskirtais visuomenės dalyvavimo valdyme lygmenimis, kurie apima nedalyvavimo (manipuliacijos ir terapijos), simbolinio įtraukimo (informavimo, konsultavimo ir nuraminimo) bei piliečių galios (partnerystės, deleguotos galios ir piliečių kontrolės) pakopas, jų įgalinimas gali būti suvokiamas kaip galios suteikimas, lygių teisių bei sąlygų sudarymas priimant ir įgyvendinant jiems aktualius sprendimus. Tai yra tokių sąlygų viešajame valdyme visuomenei sudarymas, kurios piliečius įtrauktų (sudarytų sąlygas jiems įsitraukti) į sprendimų priėmimą, bendrų veiklų su viešojo sektoriaus institucijomis kūrimą ir įgyvendinimą kaip lygiaverčius partnerius.

E. A. Coleman (2014) teigimu, piliečių įgalinimas decentralizuotame valdyme remiasi prielaidomis, jog dalyvavimas turi būti suvokiamas kaip instrumentas, užtikrinantis politikų ir valdžios institucijų atskaitingumą piliečiams, o pats piliečių įtraukimas savaime yra esminis decentralizacijos tikslas, leidžiantis formuoti valdymo iš apačios į viršų praktikas. Tačiau tam viena būtinų sąlygų – dalyvavimo proceso ir dalyvavimo tikslo aiškumas, siekiant išvengti bereikalingų procedūrų, išlaidų ar skirtingų požiūrių vertinant šio proceso metu sukurtą vertę (Quick, Bryson, 2012). Tad, siekiant suformuoti įgalinimui palankią aplinką ir dalyvavimo mechanizmus, būtinas viešojo sektoriaus institucijų palaikymas ir parama, apimanti teisinio reglamentavimo, finansavimo, kompetencijų ugdymo ir kitus klausimus. Skirtingi autoriai (Schmidhuber ir kt., 2020; Voorberg ir kt., 2014; Cooper ir kt. (2006, cit. iš Vaidelytė ir kt., 2016, p. 255-256) ir kt.), išskirdami piliečių angažuotumui ir jų į(si)traukimui būtinas sąlygas, taip pat pabrėžia, jog tokiam dalyvavimui būtinas valdžios ir piliečių tarpusavio pasitikėjimas, piliečių dalyvavimo gebėjimai ir kompetencijos, valdžios institucijų reagavimas ir grįžtamasis ryšys.

Papildant šį požiūrį ir analizuojant jaunimo kaip tikslinės grupės įgalinimui poveikį darančius veiksnius, pažymėtina, kad pirmiausia jaunimas yra suvokiamas kaip viena labiausiai pažeidžiamų visuomenės grupių. Todėl valstybės yra linkusios remtis specialiais,

į šios visuomenės grupės įgalinimą orientuotais teisės aktais ir programomis, įpareigojančiais sudaryti visuomenėje jaunimui palankias sąlygas (Civinskas ir kt., 2014). Vykstantys pokyčiai ir jaunimo dalyvavimo formalizavimas leidžia jaunimui ir jo interesams ne tik tapti matomais, bet ir tampa visos bendruomenės lūkesčiais, atsispindi vietos politikoje ir darbotvarkėse bei sukuria naujas galimybes jaunimui prisidėti prie bendruomenės (visuomenės) gerovės kūrimo (Zeldin ir kt., 2009). Tad jaunimo įgalinimas 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje pirmiausia įvardijamas kaip jų skatinimas prisiimti atsakomybę už savo gyvenimą, akcentuojant įvairių darbo su jaunimu formų plėtrą bei gebėjimus spręsti kasdien kylančius iššūkius ugdymą (European Commission, 2018) bei nurodoma, jog būtina išplėsti jaunimo dalyvavimą, „*kad jauni žmonės prasmingai dalyvautų priimdami sprendimus, remdamiesi plačiu socialiniu ir politiniu sutarimu, remiančiu įtrauktį, dalyvaujimąjį valdymą ir atskaitomybę*“ (Europos Komisija, 2020).

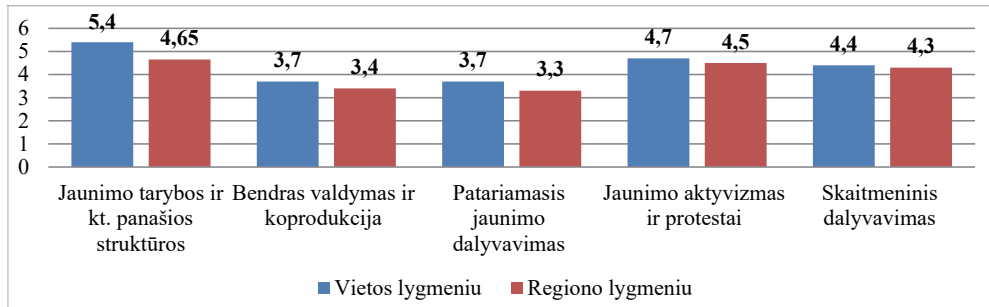
Apibendrinami skirtingų autorių požiūrius, N. Palmy David ir A. Buchanan (2020, p. 10) teigia, jog jaunimas turėtų būti įtrauktas ne tik kaip dalyvis, kuriam „taikomos“ paslaugos, programos ir pan., bet ir kaip politikos formuotojas bei aktyviai dalyvaujanti interesų grupė, nes:

- jaunimas yra didelė ir įvairi populiacija, apimanti skirtingus poreikius ir požiūrius turinčius asmenis (apimančius amžiaus, rasinius, politinius, religinius, socialinius bei ekonominius profilius), suaugusieji ne visada gali atstovauti jaunų žmonių interesams, nes jų poreikiai ir sprendžiamų klausimų suvokimas gali skirtis;
- jaunimas vis dar susiduria su diskriminacija proporcingai atstovaujant jų interesus (ne visose šalyse yra tam sudaryti institucionalizuoti dalyvavimo mechanizmai arba jaunimas yra nuvertinamas dėl dvejonų, susijusių su jų galbūt nepakankamais gebėjimais, iššūkiiais, susijusiais su nepilnamečių įtraukimu ir t. t.);
- net mokslus baigę jaunuoliai mažai žino, domisi ar nesupranta, kaip veikia valdžios institucijos, tad mažėja jaunimo pilietinis įsitraukimas. Jie jaučiasi nepakankamai vertinami suaugusiųjų bendruomenės ir tai dar labiau juos demotyvuoja prisiimti atsakomybę už sprendžiamus klausimus;
- jaunimas yra ne tik esamų paslaugų gavėjai, infrastruktūros naudotojai ir pan., bet yra veikiami dabartinių ilgalaikių politikos sprendimų, visuomenės gyvenimo ciklas priklauso nuo to, ar jauni žmonės tampa suaugusiais, galinčiais veiksmingai valdyti juos supantį pasaulį.

Autorių (Crowley, Moxon, 2017; Siurla, 2000) teigimu, dažniausiomis ir tradicinėmis jaunimo dalyvavimo formomis yra dalyvavimas NVO veiklose (jaunimo organizacijose ir pan.), jaunimo ir mokyklų tarybose, mokinių/jaunimo parlamentuose ir kitose organizuotose struktūrose. Šie būdai pagrįsti priklausymu tam tikrai organizacijai bei sudaro atstovavimui reikalingą paramą ir palaikymą, užtikrina dalyvavimo stabilumą ir pan. Tačiau, siekiant užtikrinti jaunimo įgalinimą ir įtraukti ne tik organizacijoms priklausantį jaunimą, jo dalyvavimą siūloma papildyti tokiais inovatyvesniais dalyvavimo būdais: 1) bendras valdymas ir bendra gamyba (angl. *Co-management and co-production*), kai jaunimas kartu su suaugusiais kartu priima sprendimus ir juos įgyvendina; 2) patariamasis jaunimo dalyvavimas (angl. *Deliberative youth participation*), kai jaunimas įtraukiamas į

diskusijas, konsultacijas kaip viena iš interesų grupių, galinčių daryti poveikį sprendimams; 3) skaitmeninis jaunimo dalyvavimas, apimantis daug skirtingų dalyvavimo formų ir dalyvavimo platformų (socialiniai tinklai, komentarai, apklausos ir t.t.); jaunimo aktyvizmas ir protestai, kai siekiama išspręsti ar daryti poveikį vienam konkrečiam sprendimui.

Kaip skirtingos dalyvavimo formos savivaldos lygmeniu paplitusios Europoje, pateikta 1 pav. (0 – nenaudojamos, 10 – labai paplitusios), tačiau svarbus aspektas yra tai, kaip šios formos užtikrina jaunimo dalyvavimo efektyvumą, t. y. ar daro realų poveikį viešojo valdymo sprendimams.

1 pav. Jaunimo dalyvavimo formų paplitimas vietos savivaldos ir regiono lygmeniu

Šaltinis: A. Crowley, D. Moxon (2017, p. 25)

Dalyvavimo efektyvumas gali būti analizuojamas skirtingais pjūviais, akcentuojant proceso sąnaudas, sukuriama vertę, jaunimo įsitraukimo intensyvumą ir nuoseklumą, jų gebėjimus dalyvauti ir pagrįsti savo argumentus, institucijų atsižvelgimo/neatsižvelgimo į siūlymus pagrįstumą, grįžtamąjį ryšį ir t. t., bet J. Edelenbos ir I. van Meerkerk (2011, p. 172-173) pastebi, jog, sąveikaujant organizacijoms, bendradarbiavimą sąlygojančius veiksnius galima skirstyti į pagrindines grupes: neformalių tinklų (ne) egzistavimas, (ne) pasitikėjimas bei iniciatorių/tarpininkų (angl. *boundary spanners*) vaidmuo, tai atliepia jau minėtus jaunimo įgalinimo ribotumus, atsižvelgiant į šios grupės specifiką.

B. G. Peters (2014) teigimu, bendradarbiavimo procese itin aktualus proceso iniciatorių ar tarpininkų, kuriais gali būti įvardijama institucijų administracija, vaidmuo, nes jų pagrindiniu uždaviniu turėtų būti šių procesų palengvinimas, suvokiant abiejų sąveikaujančių pusių esamą situaciją, lūkesčius bei padedant jiems keistis informacija ir taip supaprastinant bendradarbiavimą. Vis dėlto, analizuojant administratorių vaidmenį įgalinant jaunimą viešajame valdyme, pabrėžtina, jog įprastai būtent administratoriai yra tie dalyviai, kurie valdo visą informaciją, užtikrina jos sklaidą, gali geriau ja varijuoti ir t. t., nuo jų veiksmų gali tiesiogiai priklausyti galios pasiskirstymas ir sprendimų priėmimas viešajame valdyme. Tad siekiant efektyviai panaudoti 1 pav. pateiktas galimas jaunimo įgalinimo (aktyvaus dalyvavimo) formas, išryškėja poreikis modernizuoti administravimo procesus esamame tinklaveikos kontekste, institucijoms tampant atviresnėmis ir prisidedant prie palankių sąlygų, skatinančių piliečių (ypatingai jaunimo) įsitraukimą bei užtikrinančių už bendradarbiavimą atsakingų proceso iniciatorių ir tarpininkų tinkamas profesines kompetencijas.

Sudaromų sąlygų jaunimo įgalinimui Lietuvos savivaldybėse apžvalga

Nacionalinės jaunimo politikos 2022–2024 metų veiksmų plane (2022) nurodoma, jog jaunimas nesidomi visuomenine veikla, nedalyvauja pilietiškumą skatinančiose visuomeninėse veiklose bei nėra sudaromos palankios sąlygos įtraukti jaunimą į jaunimo organizacijų ir su jaunimu dirbančių organizacijų veiklą, todėl reikalingi pokyčiai siekiant jų aktyvumo ir įsitraukimo. D. Šaparnienės ir kt. (2021) atlikta analizė atkleidžia, jog bendrai piliečiai gana neaktyviai dalyvauja vietos valdybe ir, nepaisant e-dalyvavimo iniciatyvų, jie neturi pakankamai informacijos apie galimybes dalyvauti viešose konsultacijose, savivaldybės tarybos posėdžiuose ar teikti pasiūlymus, bendrauti su valdžios institucijomis ir gauti jų atsakymus. 2022 m. Pilietinės galios indeksas atkleidžia, jog lyginant su 2020 m. sumenko Lietuvos gyventojų tikėjimas visuomenės galia paveikti svarbius viešojo gyvenimo sprendimus, tiek vertinant asmeninį, tiek kitų žmonių ar nevyriausybių, visuomeninių organizacijų, ar bendruomenių poveikį (Pilietinės visuomenės institutas, 2022). Tad jaunimo į(si)traukimo klausimas ir sąlygų jiems sudarymas turėtų būti išskiriamas kaip viena prioritetinių priemonių.

Jaunimo reikalų agentūros (2021) atlikto *Jaunimo nuomonės apie pilietinį dalyvavimą ir dalyvavimui poveikį darančių veiksmų Lietuvoje sociologinio tyrimo* duomenimis labiausiai žinomi būdai jaunimui dalyvauti pilietinėse veiklose yra dalyvavimas / savanoriavimas jaunimo organizacijų veiklose, dalyvavimas atstovaujant interesams mokyklos / universiteto savivaldos institucijose, dalyvavimas vienkartinėse pilietinės akcijose (talkos ir pan.) ir dalyvavimas mokinių parlamento, savivaldybių jaunimo reikalų tarybų ir kitose panašiose veiklose. Tačiau 51 proc. jaunimo nurodė per pastaruosius metus nedalyvavę jokiaje organizacinėje veikloje, o įvairiose pilietinėse veiklose, savanoriškoje veikloje ar pan. jų dalyvavimas itin nedidelis ir jie labiau linkę įsitraukti į sporto, kultūros ar pan. veiklas.

Analizuojant, kokios institucijos ir kaip prisideda prie jaunimo įgalinimo, svarbu akcentuoti, jog savivaldos lygmeniu veikiančiais pagrindiniais jaunimo politikos subjektais įvardijami: savivaldybės taryba, jaunimo reikalų koordinatorius, savivaldybės jaunimo organizacijų taryba bei savivaldybės jaunimo reikalų taryba (sudaroma iš savivaldybės ir jaunimo organizacijų atstovų). Vis dėlto didžioji dalis Lietuvos jaunimo turi mažai informacijos apie jų veiklą ir tik 9 proc. jaunimo pritaria visiems teiginiams, teoriškai apibūdinantiems jaunimo organizacijų ar jaunimo reikalų koordinatorių veiklos formas ir formatus savivaldybėje atstovaujant jaunimo interesams (Jaunimo reikalų agentūra, 2021, p. 73).

Siekiant pokyčių regioninėje jaunimo politikoje, nuo 2018 m., remiantis Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2021 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. 2V-47(1.4) patvirtinta *Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinimo metodika* (toliau – Metodika), savivaldybėms teikiamos metodinės rekomenduojamos jaunimo politikos įgyvendinimo užduotys ir rezultatų vertinimo kriterijai, kurie skirti jaunimo interesų atstovavimo, jaunimo dalyvavimo ir įgalinimo skatinimo savivaldos lygmeniu užtikrinimui.

Pagal Metodiką šios savivaldybių srities vertinimo maksimalus galimas balas yra 4,6 ir jis apima tokius rodiklius, kaip jaunimo interesų atstovavimas per savivaldybių Jaunimo reikalų tarybas (patvirtinta ir veikianti taryba, jos posėdžių skaičius, pasiūlymų, susijusių su jaunimo politikos įgyvendinimu, pateiktų savivaldybės administracijai, tarybai ir t. t.) bei jaunimo įgalinimo ir dalyvavimo skatinimas (pvz., iš savivaldybės biudžeto lėšų skiriamas finansavimas jaunimo iniciatyvoms ir projektams įgyvendinti, jaunimo verslumo skatinimas, veiklose dalyvaujančių jaunų žmonių skaičius ir t. t.). Jaunimo reikalų agentūros (2021) vertinimu, 2020–2021 m. savivaldybėse bendras šios srities vertinimo balas vidutiniškai padidėjo nuo 2,64 iki 2,72 (t. y. 2,8 proc.), tačiau, nepaisant bendrų augimo tendencijų, 2021 m. jis siekė tik 59,05 proc. maksimalaus galimo įvertinimo ir net 23 savivaldybėse vertinimas balais šiuo laikotarpiu sumažėjo (vidutiniškai 0,54 balo).

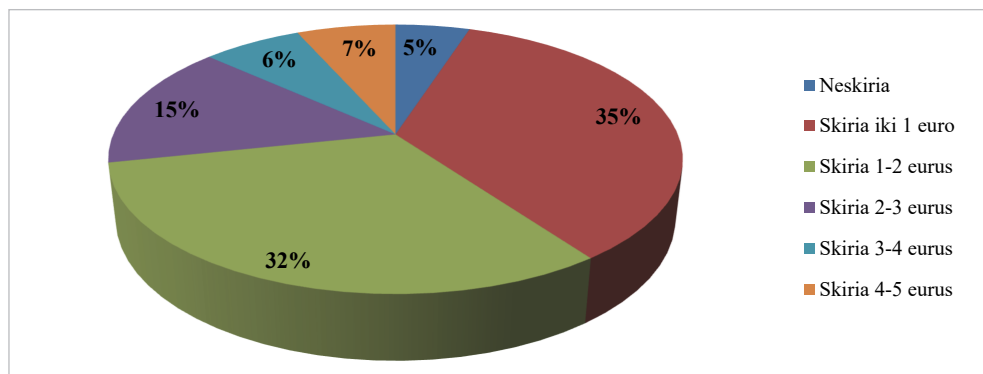
Jaunimo reikalų agentūra, būdama atsakinga už jaunimo politikos įgyvendinimą Lietuvoje, savivaldybių administracijoms kasmet teikia individualias jaunimo politikos įgyvendinimo rekomendacijas, kurios apima ir rekomendacijas analizuojamos srities stiprinimui. Vidutiniškai šioje srityje 2021 m. savivaldybės įgyvendino 70,7 proc. rekomenduotų užduočių ir net 38 savivaldybės įgyvendino daugiau nei 70,7 proc. užduočių, tačiau 13 nepasiekė vidutinio jaunimo dalyvavimo, įgalinimo ir atstovavimo srities vertinimo balo. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, jog, nepaisant nacionaliniu lygmeniu suformuotų jaunimo politikos įgyvendinimo savivaldybių lygmeniu gairių bei aiškių jaunimo interesų atstovavimo, jaunimo dalyvavimo ir įgalinimo skatinimo veiklų, kai kuriose savivaldybėse susiduriama su iššūkiais, užtikrinant jaunimo interesų atstovavimą ir jų įgalinimą.

Siekiant identifikuoti pagrindinius iššūkius, kylančius įgyvendinant Metodikoje numatytas veiklas, skirtas būtent jaunimo dalyvavimo ir įgalinimo skatinimui (o ne atstovavimui), išskirtina tai, jog pagal Metodiką jaunimo skatinimas remiasi savivaldybių skiriamu finansavimu ir asmenų, kuriuos tas finansavimas pasiekia, rodikliais. Analizuojant savivaldybių 2021–2023 m. strateginius veiklos planus, pastebimas jaunimo politikos srities ir jaunimo bei su jaunimu dirbančių organizacijų konkursinio finansavimo netolygumas. Tai patvirtina ir Jaunimo reikalų agentūros duomenys, jog 2021 m. vidutiniškai savivaldybėse buvo skirta 10,9 tūkst. eurų jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų bei 11,6 tūkst. eurų jaunimo iniciatyvų finansavimo konkursams, tačiau 3 savivaldybėse finansavimas iš viso nebuvo skirtas, o tarp kitų savivaldybių finansavimas skyrėsi net kelis kartus.

Atsižvelgiant į jaunimo demografinius skirtumus savivaldybėse, vertinti tik skiriamos sumos dydį nebūtų objektyvu, tad finansavimo netolygumams atskleisti buvo vertinamas jaunimo ir jaunimo projektų konkursiniam finansavimui panaudotos sumos santykis (2 pav.). Remiantis šiais duomenimis, vidutiniškai tose savivaldybėse, kuriose skiriamas finansavimas, vienam jaunuoliui tenka 1,67 eurų, bet net 21 savivaldybėje skiriama mažiau nei 1 euras (vidutiniškai jose tenka po 0,69 euro).

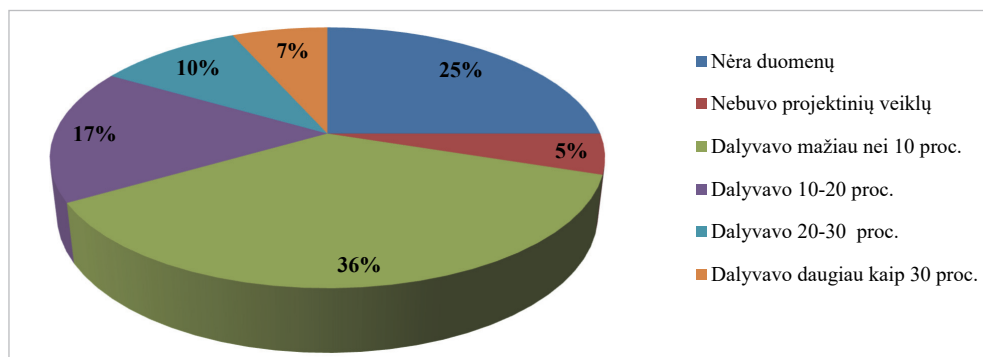
Analizuojant kaip šis skiriamas finansavimas 2021 m. prisidėjo prie galimybių jaunimui įsitraukti į įvairias veiklas bei leido jiems įgyvendinti savo idėjas, pastebėta, jog ne visos savivaldybės tokius duomenis renka ir sistemina. Jaunimo reikalų agentūros teikiamose ataskaitose nurodyta, kad tokių duomenų nepateikė net 15 savivaldybių (arba vietoj jų pateikė įgyvendintų projektų, o ne įtrauktų dalyvių skaičių). Analizuojant kitų savivaldy-

bių duomenis (3 pav.) matoma, jog šis finansavimas ir jo metu vykdomos veiklos įprastai pasiekia itin nedidelę savivaldybių jaunimo dalį (vidutiniškai 13,21 proc.).

2 pav. Vienam jaunuoliui tenkantis konkursinis finansavimas savivaldybėse

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jaunimo reikalų agentūros duomenis

3 pav. Konkursinio finansavimo lėšomis įtraukiama jaunimo dalis nuo viso jaunimo savivaldybėse

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jaunimo reikalų agentūros duomenis

Akcentuotina, jog be šio finansavimo jaunimo organizacijos gali pretenduoti į Jaunimo reikalų agentūros vykdomus konkursus, skirtus stiprinti nacionalines jaunimo organizacijas ar (ir) jas vienijančius apskrituosius statusus ir kitas veiklas, tačiau ne visos organizacijos geba pateikti tinkamas paraiškas ir dalis jų neatitinka formaliųjų reikalavimų (Jaunimo reikalų agentūra, 2022), tad jų gebėjimų ugdymui šioje srityje reikalinga papildoma parama.

Kaip teigia R. Civinskas ir kt. (2014), jaunimo įgalinimui sudaryti sąlygas turi tiek tėvai, globėjai, tiek atsakingos institucijos, tad jaunimo interesų atstovavimas vykdomosios valdžios lygiu gali būti įgyvendinamas keliais institucionalizuotais būdais.

Apibendrinant analizuotus duomenis, galima teigti, jog savivaldybės lygmeniu užtikrinamas paslaugų jaunimui prieinamumas, jų įsitraukimui ir užimtumui skirtų veiklų ir iniciatyvų gausa bei siekis šių veiklų metu ugdyti pilietiškumo ir dalyvavimo gebėjimus yra viena esminių prielaidų jų dalyvavimo skatinimui.

Jaunimo įgalinimo skatinimo savivaldybėse tyrimo metodika

Tyrimo metodai. Atsižvelgiant į nagrinėjamos temos kompleksiskumą bei siekiant kuo išsamiau atskleisti nagrinėjamo tyrimo objekto ypatumus analizuojant jaunimo ir jaunimo organizacijų įgalinimo skatinimo Lietuvos savivaldybėse situaciją, buvo pasitelktas kokybinis tyrimo metodas. Kokybinio tyrimo metu gauti duomenys gali būti suvokiami kaip susikoncentravimas į realybės, kurioje yra tiriamasis objektas, aprašymas ir suvokimas, tai yra tų aspektų, kurių nėra galimybės nustatyti kiekybinio tyrimo metu, identifikavimas (van Thiel, 2014, p. 139), todėl, siekiant nustatyti, kaip suvokiamas galimas jaunimo įtraukimas, kokiais būdais jis įtraukiamas (įsitraukia) bei su kokiais iššūkius susiduriama šioje srityje, buvo atliktas pusiau struktūruotas interviu.

Interviu metodu siekiama atskleisti tiriamojo reiškinių visumą jo įprastame kontekste bei leidžia tyrėjui įsigilinti į tyrimo dalyvių perspektyvas, surinkti gausius, detales ir unikalūs niuansus apčiuopiančius duomenis (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016). Todėl toks pasirinktas tyrimas sudaro sąlygas ne tik identifikuoti esamą situaciją, bet ir paaiškinti jos priežastis. Atsižvelgiant į tiriamo reiškinių specifiką, empiriniame tyrime pasirinkta atlikti pusiau struktūrizuotą interviu, kai tyrėjas turi pasirenkęs klausimus-temas, kurias jis pateikia respondentams, tačiau, atsižvelgiant į išsakytą informaciją bei interviu eigą, klausimai gali būti tikslinami arba papildomi.

Tyrimo imtis. Vykdamas respondentų atranką, remiamasi pozicija, jog kokybiniai tyrimai nesiekia reprezentatyvumo populiacijai (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016), todėl formuojant tyrimo imtį buvo pasirinkta tikslinė netikimybinė imtis. Remiantis autoriais (van Thiel, 2014; Tidikis, 2003; Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016), respondentų skaičius kokybiniuose tyrimuose yra sąlygojamas tyrimo objekto ir problemos, institucinės struktūros ir dalyvių charakteristikų bei esamos generalinės imties dydžio, atsižvelgiant į tai, jog: 1) nėra griežtai apibrėžtų imties dydžio nustatymo taisyklių, didesnis respondentų skaičius tikėtina sudaro sąlygas surinkti patikimesnius duomenis (van Thiel, 2014, p. 46-47); 2) interviu metu pateikiama informacija ima kartotis ir daugiausiai informacijos gaunama pirmųjų interviu metu, todėl tikslinga tyrimą vykdyti tol, kol informacija ima kartotis ir nebeatskleidžia naujų su tyrimo tikslu susijusių aspektų, yra prisotinama (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016, p. 42).

Atsižvelgiant į tai, tyrime dalyvavo respondentai iš 7 savivaldybių, iš kurių 2 savivaldybės patenka tarp stipriausių, t. y. tarp 1–10 Jaunimo reikalų agentūros sudaromo reitingo vietose esančių savivaldybių, 2 patenka tarp 11–30 reitingo vietose esančių savivaldybių ir 3 – tarp 31–40 reitingo vietose esančių savivaldybių. Tyrimo respondentais pasirinkti:

- savivaldybių Jaunimo reikalų koordinatoriai, kurie, vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtintu tipiniu savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus (vyriausiojo specialisto) pareigybės aprašymu, yra atsakingi už tinkamą jaunimo interesų atstovavimą savivaldybėje bei veiklas, susijusias su jaunimo organizacijų veiklos skatinimu, jaunimo informavimu, faktais ir žiniomis grįstos jaunimo politikos įgyvendinimą bei už kitas su jaunimo įgalinimu tiesiogiai susijusias veiklas (7 respondentai);

- tose savivaldybėse veikiančių jaunimo organizacijų, kurios, vadovaujantis Jaunimo politikos pagrindų įstatymu (2021), apibrėžiamos kaip jaunimui ir (ar) jaunimo interesams atstovauti įsteigta asociacija, kurios ne mažiau kaip 2/3 narių yra jauni žmonės ir (ar) jaunų žmonių interesams atstovaujančios asociacijos, kurių kiekvienos ne mažiau kaip 2/3 narių yra jauni žmonės, atstovai (7 respondentai).

Atsižvelgiant į tai, kad dalis respondentų sutiko tyrime dalyvauti tik anonimiškai, nėra pateikiama informacija, kuri leistų identifikuoti respondentų atstovaujamą savivaldybę ir (ar) organizaciją. Be to, jų atsakymai tekste koduojami raidėmis ir skaičiais (Jaunimo reikalų koordinatorių – JRK1, JRK2 ir t. t., o jaunimo organizacijų atstovų – JO1, JO2 ir t. t.). Tyrimas atliktas 2022 m. rugpjūčio – rugsėjo mėn.

Jaunimo dalyvavimo skatinimo tyrimo rezultatų analizė

Analizuojant veiksnius, skatinančius jaunimo ir (ar) jaunimo organizacijų įgalinimą savivaldybių lygmeniu, respondentų pirmiausia buvo prašoma įvardinti, kokias jaunimo ir jaunimo politikos veiklos sritis jie savivaldos lygmeniu išskirtų prioritetinėmis. Respondentai išskyrė tokias veiklos sritis:

- jaunimo užimtumo ir verslumo skatinimas („<...> skatinti jaunų žmonių užimtumą, <...> profesinį orientavimą“ (JRK1); „<...> aktualiausia pas mus yra jaunimo užimtumo skatinimas“ (JRK6); „Taip pat – užimtumo galimybių plėtra“ (JRK7); „<...> jaunimo politikoje reikėtų daugiau akcentuoti užimtumo, verslumo skatinimą“ (JO1); „Užimtumo, verslumo skatinimas“ (JO2);
- jaunimo kultūrinis gyvenimas („<...> reikia plėtoti kultūrinį gyvenimą, kas provincijoje yra aktuali problema“ (JO1); „<...> stiprinti kultūrinį gyvenimą“ (JO5); „Kultūrinis gyvenimas, ypač ne viename iš didžiųjų miestų, yra silpnas“ (JO7);
- jaunimo sveikatos ir gerovės užtikrinimas („Socialinis aktyvumas ir saviveiksmingumas yra svarbi gerovės sąlyga“ (JRK5); „<...> plėtoti pagalbos grupes jaunuoliams, pvz., psichologines tiems, kurie tam tikru metu gyvenime susiduria su problemomis ir negali jų išspręsti savarankiškai“ (JO4);
- jaunimo dalyvavimo skatinimas ir jų įgalinimas („<...> įgalinti ir skatinti jaunimą dalyvauti“ (JRK2); „<...> socialinio aktyvumo skatinimas“ (JRK6); „Pradinis taškas turėtų būti jaunimo įgalinimas. Aktyvus, motyvuotas, dalyvaujantis jaunimas visų pirma susiduria su mažiau socialinių bėdų...“ (JO3).

Respondentų, atstovaujančių savivaldybes, teigimu, „Pagrindinis tikslas – tai jaunimo įgalinimas ir įtraukimas į įvairias veiklas“ (JRK7) bei „Svarbu, kad būtų formuojama įgalinanti kultūra. Pats jaunimas turi būti aktyvus sprendžiant opias kultūros ir socialines problemas“ (JRK5). Šie teiginiai parodo teigiamą savivaldybių požiūrį į galios jaunimui suteikimą per įvairius dalyvavimo mechanizmus bei jų dalyvavimui gebėjimų ugdymą. Patys jaunimo atstovai, be jau minėtos dalyvavimo svarbos, papildomai išskiria, jog turėtų būti skatinamas jaunimo dalyvavimas jaunimo organizacijų veiklose, bet atitinkamai turėtų būti sukuriamos ir alternatyvios dalyvavimo galimybės „Jaunuolių yra skirtingų,

todėl bendradarbiaujant galima būtų suteikti sąlygas jiems dalyvauti papildomoje veikloje pagal jiems patinkančias veiklas: vieniems – sportas, kitiems – politika, tretiems – menas ir pan.“ (JO4), nes „<...> daugiau jaunimo sužinotų apie savo galimybes, kad ne viskas baigiasi mokykla ir namais, kad po pamokų jie turi galimybę realizuoti save, įsitraukti į visuomeninę veiklą“ (JO6).

Šis vieningas požiūris atsispindi ir abiejų respondentų grupių pateiktuose jaunimo (jaunimo organizacijų) ir savivaldybių bendradarbiavimo pavyzdžiuose. Remiantis S. R. Arnstein (1969) sudarytais visuomenės dalyvavimo valdyme lygmenimis, galima teigti, jog savivaldybėse bendradarbiavimui būdingos skirtingų bendradarbiavimo pakopų veiklos – informacijos mainų ir konsultavimo pakopos. Skatinant bendradarbiavimą tyrime dalyvavusiose savivaldybėse teikiamas nemažas dėmesys projektiniam jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų bei neformalių jaunimo grupių finansavimui (1 lent.).

1 lentelė. Jaunimo ir jaunimo organizacijų bei savivaldybių bendradarbiavimo būdai

Kate- gorija	Sub- kategorija	Iliustruojantys teiginiai
Partne- rystė	Finansavi- mas	„Savivaldybės administracija remia lėšomis jaunimo iniciatyvas“ (JRK1); „Visi finansuoti projektai...“ (JRK2); „gauti finansavimą tų projektų įgyvendinimui“ (JRK3); „Žinoma, jau nekalbant apie savi- valdybės finansuojamus projektus“ (JRK4); „Skiriamas finansavimas“ (JRK5); „Savivaldybė skiria finansavimą“ (JRK6); „Skiriame finansavimą reikšmingiems jaunimo projektams“ (JRK7); „Pirmiausia – tai finansavimas“ (JO1); „O visos organizacijos lygmeniu, tai savivaldybė padėjo finansiniais resursais“ (JO2); „Gavome finansavimą projektams“ (JO3); „Labai padėjo gautas finansavimas iš savivaldybės“ (JO4); „De- rinate tokius klausimus, kaip finansavimas...“ (JO5); „Be savivaldybės skirto finansavimo daug ko nebūtų“ (JO6); „Tik finansavimu“ (JO7).
	Jaunimo dalyvavimas sprendimų priėmimo	„Teikiami klausimai ir pasiūlymai savivaldybei“ (JRK4); „Patys reikšmingiausi yra strateginis planavimas ir su juo susiję uždaviniai, iš kurių kuriamos jaunimo užimtumo, jaunimo stiprinimo programos ir t. t.“ (JRK6); „...JNVO kartu dalyvauja priimant svarbius sprendimus, susijusius su jaunimu“ (JRK7); „...buvome įtraukti į sprendimų priėmimo procesą“ (JO1); „...tai – taryba, susitikimai“ (JO2); „Derinate tokius klausimus, kaip finansavimas, jaunimo politikos kryptys“ (JO5).
	Parama kitais ištekliais	„...esant poreikiui suteikia transportą, patalpas, priemones, sudaro galimybes reprezentuoti savo organizaciją vykstančiuose rajono renginiuose“ (JRK1); „...kuomet savivaldybė galėjo padėti jaunimo organizacijoms ištekliais yra savaip svarbu“ (JRK2).
Informacijos mainai ir konsultavimas(is)		„...kai JNVO mums suteikė svarbios informacijos...“ (JRK2). „Dar galbūt patenkinimo gyvenimo kokybe apklausas...“ (JO2); „Vertinant jaunimo patenkinimą gyvenimu savivaldybėje“ (JO7), „Mažiau matomas, bet ne mažiau svarbus yra JNVO konsultavimas dėl fondų, paraiškų ir kt.“ (JRK1).

Šaltinis: sudaryta autorių

Tai, atsižvelgiant į Metodiką ir Rekomendacijas, sudaro sąlygas ne tik informacijos, reikalingos duomenimis grįstiems sprendimams priimti, surinkimui, bet ir partnerystei, įtraukiant jaunimą kaip: 1) sprendimų priėmėjus (įprastai sprendimus dėl finansavimo skyrimo savivaldybės tvirtina Jaunimo reikalų tarybos, kuriose pusę narių sudaro jaunimo organizacijų atstovai); 2) kaip projektų įgyvendintojus; 3) kaip projektų metu įgyvendinamų veiklų/teikiamų paslaugų gavėjus (įgyvendinami projektai turi atliepti konkursų nuostatuose numatytas jaunimo politikos sritis).

Detalizuojant partnerystės metu kuriamą vertę, abiejose respondentų grupėse akcentuota, jog bendradarbiavimo metu sukuriamą socialinę vertę vertinama dviem pagrindiniais kiekybiniais kriterijais – jaunimui skirtų projektų ir renginių skaičiumi arba jų metu pasiekto jaunimo skaičiumi. Tai yra tie rodikliai, kuriuos kasmet vykdant jaunimo politikos įgyvendinimo stebėseną savivaldybės turi pateikti duomenis Jaunimo reikalų agentūrai. Savivaldos lygmeniu tai suprantama ne tik kaip kiekybinis rodiklis, siekiant kuo didesnės jo vertės, bet interviu metu buvo akcentuojama ir tai, kokią tiesioginę ir netiesioginę pridėtinę vertę sukuria projektinės veiklos ir jų finansavimas. Jaunimui skirtų projektinių renginių skaičius iš savivaldybės skiriamo (arba dalinai skiriamo) finansavimo leidžia pasiekti didesnę dalį jaunimo ir sudaryti sąlygas didesnei jaunimo įtraukčiai („<...> *mažiau galimybių (socialinių, kultūrinių, išsilavinimo, geografinių sunkumų), specialių poreikių, sveikatos problemų turinčių jaunų žmonių dalyvavo projekte*“ (JRK3); „*Svarbiausia, yra kokybinis pokytis jaunimo gyvenime, kurį galima galbūt įvertinti per netiesioginius rodiklius – įsitraukimą į neformalųjį švietimą, <...> savanorystę, fizinį aktyvumą*“ (JO2); „<...> *pagrindiniai pokyčiai, kurie atspindi sukurtą vertę, atsispindi jaunimo gyvenimo kokybės statistiniuose rodikliuose*“ (JO3)) bei prisidėjo prie jaunimui aktualių klausimų sprendimo („<...> *jaunimo problemas padėjo išspręsti, savanoriai dalyvavo projekto įgyvendinime ir pan.*“ (JRK3); „<...> *ir išspręstos problemos <...>*“ (JO3).

Respondentų teigimu, „*pats bendradarbiavimas yra socialinės vertės išraiška, nes tai leidžia NVO įgalinti savo pasiūlymus, tiesiogiai dalyvauti sprendimų priėmime*“ (JRK4) bei užtikrinamas „*jaunimo dalyvavimas <...> kokia dalis jaunimo prisidėjo prie renginio organizavimo*“ (JO5). Tad abiejų grupių atstovai sutinka, jog tai ypač aktualu vertinant jaunimo įgalinimą savivaldos lygmeniu, nors kiekybiniai rodikliai tik iš dalies atspindi realų dalyvavusio jaunimo į(si)traukimą. Siekiant platesnio duomenų, atskleidžiančių jaunimo įgalinimą savivaldybėse, rinkimo, respondentai akcentavo, jog tai turėtų būti įgyvendinama ir per faktais bei žiniomis grįstos jaunimo politikos veiklas, inicijuojant papildomus bendro pobūdžio jaunimo aktyvumo ir gyvenimo kokybės savivaldybėse tyrimus, kurie leistų identifikuoti jaunimo aktyvumo/neaktyvumo savivaldybėje priežastis, jų įsitraukimą bei dalyvavimo metu sukuriamą pokytį.

Apibendrinant galima teigti, kad svarbiausia savivaldybių ir jaunimo bendradarbiavimo prielaida – bendras tikslas, jis atsispindi sutampančiame požiūryje į svarbiausius jaunimo politikos tikslus. Abiejų grupių atstovai mano, kad siekti jaunimo dalyvavimo (įgalinimo) yra viena pagrindinių jaunimo politikos savivaldos lygmeniu kryptčių ir tam turi būti užtikrinami reikalingi išteklių bei parama (tiek finansinė, tiek metodinė ar kita), tačiau skiriasi požiūris į bendradarbiavimo metu sukurtos socialinės vertės matavimą.

Nors bendros respondentų atsakymų tendencijos ir leidžia teigti, jog Lietuvoje formuojamas palankus požiūris į jaunimo įgalinimą, vis dėlto reikia daugiau dėmesio skirti pačios jaunimo įgalinimo sampratos suvienodinimui ir jaunimo dalyvavimo įvairiose veiklose atvejo analizėms ir tyrimams, atskleidžiant gerąsias praktikas ir dalyvavimo metu sukuriamą vertę.

Išvados

Mokslinėje literatūroje jaunimo įgalinimo viešajame valdyme teorinės prielaidos analizuojamos bendrame pilietinės visuomenės kontekste, akcentuojant šios amžiaus grupės specifinius poreikius bei jiems sudaromas sąlygas ir (ar) aktyvumą įsitraukti į tam tikras veiklas (pvz., dalyvavimas rinkimuose, savanorystė ir t. t.), tačiau tyrimai įprastai neapima jų dalyvavimui ir gebėjimų ugdymui reikalingų sąlygų analizės.

Jaunimo įgalinimui savivaldybėse sudaromų sąlygų Lietuvoje apžvalga atskleidžia, kad dauguma savivaldybių suvokia poreikį įtraukti jaunimą į sprendimų priėmimą ir jaunimo įgalinimas suvokiamas kaip viena prioritetinių jaunimo politikos sričių, užtikrinant jaunimui reikalingų paslaugų teikimą bei sudarant savirealizacijos galimybes, tačiau jų palaikymui skiriamas netolygus dėmesys. Tyrimas atskleidžia, jog savivaldos lygmeniu Lietuvoje skiriasi pats jaunimo įgalinimo sąvokos suvokimas ir jis apima daug platesnį veiklos lauką, įskaitant jaunimo dalyvavimą darbo rinkoje, kultūrinį gyvenimą, neformalųjį švietimą ir t. t. Toks suvokimas yra tiesiogiai susijęs su jaunimo užimtumo ir aktyvaus įtraukimo problematika, tačiau neakcentuoja būtinų sąlygų jaunimui lygiomis teisėmis dalyvauti sprendimų priėmimo ir paslaugų kūrimo sudarymo.

Analizuojant jaunimo įgalinimą, akcentuojama, jog jaunimas turėtų būti suvokiamas ne tik kaip grupė asmenų, kuriems turi būti teikiamos tam tikros paslaugos, bet ir kaip aktyvi pilietinės visuomenės dalis, kuri gali tiesiogiai dalyvauti sprendžiant jiems aktualius klausimus, tiek ieškant galimų sprendimų alternatyvų, tiek įgyvendinant konkrečias veiklas ir projektus. Interviu metu respondentai pabrėžė, kad tam būtinas nuolatinis reikalingų išteklių (tiek finansinių, tiek žmogiškųjų) tęstinumo užtikrinimas bei atitinkamų jaunimo kompetencijų ir gebėjimų ugdymas, parama iš savivaldybės pusės. Atlikta statistinių duomenų apžvalga ir respondentų įvardinti trikdžiai leidžia teigti, jog ne visose savivaldybėse tam skiriami pakankami resursai ir labiausiai jaunimo ir savivaldybės bendradarbiavimą riboja mezo ir mikro lygmens trikdžiai.

Literatūros sąrašas

1. Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.
2. Civinskas, R., Tamutienė, I., Lazauskienė, A. (2014). *Lietuvos jaunimo įgalinimas. Situacijos analizė*. <https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/metodiniai-leidiniai/el-biblioteka/jaunimo%20igalinimas.pdf>
3. Coleman, E. A. (2014). Behavioral Determinants of Citizen Involvement: Evidence from Natural Resource Decentralization Policy. *Public Administration Review*, 74(5), 642–654.

4. Council of Europe. Standards on Democratic Governance. <https://www.coe.int/en/web/good-governance/standards>
5. Crowley, A., Moxon, D. (2017). *New and Innovative Forms of Youth Participation in Decision-Making Processes*. Council of Europe, p. 65.
6. Edelenbos, J., van Meerkerk, I. (2011). Institutional Evolution within Local Democracy – Local Self-governance Meets Local Government. In *Policy Making, Metagovernance and Democracy*. Ed. J. Torfing, P. Triantafyllou. ECPR Press, p. 169–186.
7. European Commission (2018). Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the youth field: The European Union Youth Strategy 2019-2027. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2018:456:FULL>
8. Europos Komisija (2020). Rezoliucija CM / Res(2020)2 dėl Europos Tarybos jaunimo sektoriaus strategijos 2030. <https://rm.coe.int/native/0900001680a331f4>
9. Gaižauskaitė, I., Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: Kokybinis interviu*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
10. Jaunimo reikalų agentūra (2021). *Jaunimo nuomonės apie pilietinį dalyvavimą ir dalyvavimui poveikį darančių veiksnių Lietuvoje sociologinis tyrimas*. https://jra.lt/uploads/ataskaita-jrd-202111_galutine.pdf
11. Jaunimo reikalų agentūra (2022). *Finansavimo konkursai: Nacionaliniai konkursai*. <https://jra.lt/dirbantiems/dalyvauk/finansavimo-konkursai/nacionaliniai-konkursai>
12. Jaunimo reikalų agentūra (2022). *Jaunimo politikos įgyvendinimas savivaldybėse 2019-2021 m.* <https://jra.lt/dirbantiems/suzinok-daugiau/jaunimo-politika/jaunimo-politika-savivaldybese/jaunimo-politikos-igvyvendinimas-savivaldybese>
13. Jaunimo reikalų agentūra (2022). *Jaunimo politika nacionaliniu lygmeniu: Nacionalinės ir regioninės jaunimo politikos struktūra*. <https://jra.lt/dirbantiems/suzinok-daugiau/jaunimo-politika/jaunimo-politika-nacionaliniu-lygmeniu>
14. Jaunimo reikalų agentūra (2022). *Jaunimo politika savivaldybėse*. <https://jra.lt/dirbantiems/suzinok-daugiau/jaunimo-politika/jaunimo-politika-savivaldybese>
15. Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2021 m. kovo 18 d. įsakymas Nr. 2V-47(1.4) „Dėl Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinimo metodikos patvirtinimo“.
16. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas (2021). Suvestinė redakcija nuo 2021-07-01.
17. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. gegužės 19 d. įsakymas Nr. A1-157 (2015 m. sausio 2 d. įsakymo Nr. A1-1 redakcija) „Dėl Jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo metodikos ir Jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo aprašo patvirtinimo“.
18. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. kovo 4 d. įsakymas Nr. A1-68 (2020 m. rugpjūčio 10 d. įsakymo Nr. A1-725 redakcija) „Dėl Tipinio savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus (vyriausiojo specialisto) pareigybės aprašymo“.
19. Nacionalinės jaunimo politikos 2022–2024 metų veiksmų planas (2022). Patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-255.
20. Palmy David, N., Buchanan, A. (2020). Planning Our Future: Institutionalizing Youth Participation in Local Government Planning Efforts. *Planning Theory & Practice*, 21(1), 9–38. <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.1080/14649357.2019.1696981>
21. Pilietinės visuomenės institutas (2022). *Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indekso 2022 m. tyrimas*. http://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2023/01/PGI2022_pristatymas_psl.pdf
22. Quick, K., Bryson, J. (2012). Designing Public Participation. *Public Administration Review*, 73: 23–34. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2012.02678.x>
23. Schmidhuber, L., Ingrams, A., Hilgers, D. (2020). Government Openness and Public Trust: The Mediating Role of Democratic Capacity. *Public Administration Review*, 81(1), 91–109. DOI: <https://doi.org/10.1111/puar.13298>

24. Sidor, M. (2012). The Process of Enhancing Citizens' Participation in Local Government in Poland. *Socialiniai tyrimai*, 28(3), 87–97.
25. Siurla, L. (2000). Changing Forms of Participation. Round Table “New Forms of Youth Participation”. *Youth Policy Papers*. Biel (Switzerland), 4-6 May.
26. Stumbraitė-Vilkišienė, E. (2013). *Piliečių dalyvavimo aktyvumo ir pasitenkinimo sąveikos konceptualizacija kuriant viešąją paslaugą*. Daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
27. Šaparnienė, D., Reinholde, I., Rinkevičienė, S. (2021). Relationship between Citizens' Trust in Local Government and Participation in Local Governance. *Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D: Faculty of Economics and Administration* 2021, 29(2), 1210. DOI: 10.46585/sp29021210
28. Šukvietienė, A. (2018). *Nevyriausybinių organizacijų įgalinimo dalyvauti sprendimų priėmimo modeliamas Lietuvos savivaldybėse*. Daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
29. The European Union (2018). Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the youth field: The European Union Youth Strategy 2019-2027. 2018/C 456/01. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=OJ:C:2018:456:FULL>
30. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
31. Vaidelytė, E., Žilinskas, G., Rauleckas, R. (2016). Piliečių įtraukties į viešąjį valdymą teorinės apibrėžtys. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*. Mokslinių straipsnių rinkinys. T 16, 253–268.
32. Van Thiel, S. (2014). *Research Methods in Public Administration and Public Management. An Introduction*. Routledge.
33. Vooberg, W. H., Bekkers, V. J. J. M., Tummers, L. G. (2014). A Systematic Review of Co-creation and Co-production: Embarking on the social innovation journey. *Public Management Review*. DOI: <https://doi.org/10.1080/14719037.2014.930505>
34. Zeldin, S., Petrokubi, J., Collura, J., Camino, L., Skolaski, J. (2009). *Strengthening Communities through Youth Participation: Lessons Learned from the ACT for Youth Initiative*. Center for Nonprofits University of Wisconsin – Madison. <https://ecommons.cornell.edu/bitstream/handle/1813/19326/Strengthen.pdf;jsessionid=6819FB9E818CC9D91F5E6E3D2B82B990?sequence=2>